

SUOMEN LASTEN
KALEVALA

SUOMEN LASTEN
KALEVALA

Kertonut
KIRSTI MÄKINEN

Kuvittanut
PIRKKO-LIISA SUROJEGIN

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Teos ilmestynyt ensi kerran 2002

Teksti © Kirsti Mäkisen oikeudenomistajat ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

Kuvitus © Pirkko-Liisa Surojegin ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

Graafinen suunnittelu: Anna Lehtonen ja Sinikka Lindfors

ISBN 978-951-1-42884-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Sisällys

Maailman synty	8
Väinämöisen ja Joukahaisen kilpalaulanta	18
Ainon kohtalo	25
Joukahaisen kosto	35
Väinämöinen Pohjolassa	39
Väinämöinen lyö kirveellä polveensa	43
Sammon taonta	48
Lemminkäinen ja Kyllikki	57
Lemminkäinen Pohjolassa	61
Lemminkäinen Tuonelassa	71
Väinämöisen matka Tuonelaan	79
Pohjolan neidon kilpakosinta	91

Pohjolan häät 101

Lemminkäisen harharetket 107

Onneton Kullervo 117

Kultaneidon taonta 135

Kalevan miesten samporetki 137

Kalanluinen kannel 139

Sammon ryöstö 145

Taistelu sammosta 149

Koivuinen kannel 159

Louhen kosto 163

Marjatta ja Karjalan kuningas 170

Kalevalan henkilöitä 178

Sanojen selityksiä 180

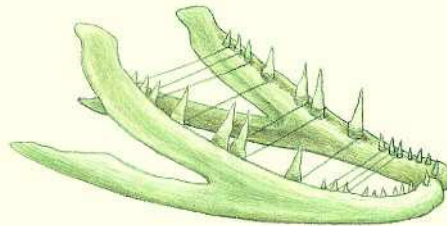
Jälkisanat 182

Kustantajan jälkisanat 184

**Mieleni minun tekevi,
aivoni ajattelevi
lähteäni laulamahan,
saa'ani sanelemahan,
sukuvirttä suoltamahan,
lajivirttä laulamahan.
Sanat suussani sulavat,
puhe'et putoelevat,
kielelleni kerkiävät,
hampahilleni hajoovat.**

**Veli kulta, veikkoseni,
kaunis kasvinkumppalini!
Lähe nyt kanssa laulamahan,
saa kera sanelemahan.**

(Kalevala: I. runo, 1-14)

Maailman synty

Näin syntyi Väinämöinen, suuri laulaja. Yksin niin kuin yö, yksin niin kuin päivä. Väinämöinen ilmestyi maailmaan valmiina, ikaikaisena sankarina. Hänet synnytti Ilmatar, kave Luonnotar korea.

Muoin, aikojen alussa, oli vain vettä ja ilmaa. Maailma ei ollut vielä muotoutunut, ei ollut maata, ei kasveja, ei ihmisiä. Vain Ilmatar, ilman impi, eleli yksinään ilman pitkillä pihoilla. Autiot olivat taivaan tantereet, neito ikävystyi ja alkoi oudoksua yksinäistä elämäänsä.

Silloin Ilmatar, ilman tyttö, laskeutui alkumereen ja antoi tuulen tuuditella ja aallon ajella häntä meren lakkipäisillä laineilla. Ilmatar tuli raskaaksi meren tuulesta. Hän kantoi kovaa kohtua seitsemän, yhdeksän vuotta, ui idät ja lännet,

**Olipa impi, ilman tyttö,
kave luonnotar korea.
Piti viikoista pyhyttä,
iän kaiken imeyttä
ilman pitkillä pihoilla,
tasaisilla tanterilla.**

(I. runo, III-116)

luoteet ja etelät. Yhä pysyi syntymätön veden emosen vatsassa. Tuskissaan hän itki kohtalooan.

»Voi, poloinen päiviäni!» hän valitti. »Olen joutunut iäksi aaltojen ajeltavaksi. Parempi minun olisi ollut elää ilman impenä kuin nyt veden emosena värjötellä täällä aalloissa. Oi Ukko ylijumala! Päästä piika pintehestä!»

Sotka, sorea lintu, lenteli etsimässä pesän sijaa, huomasi Ilmattaren polven ja teki siihen pesänsä. Sitten se pyöräytti seitsemän munaa, kuusi kultaista ja yhden rautamunan, ja alkoi hautoa niitä.

Mikä polte! Ilmatar luuli polvensa palavan ja hipiänsä hiiltävän. Hän liikautti polveaan – ja silloin munat vierähtivät veteen, karskahtivat kappaleiksi ja sinkoutuivat taivaalle: syntyivät maa, taivas, aurinko, kuu ja tähdet, ja pilvetkin.

Aika jatkoi kulkuaan. Ilmatar, veden emonen, uiskenteli vuosia meressä, utuisilla laineilla. Tuli kymmenes kesä.

Ilman impi nosti päätänsä merestä ja aloitti luomistyönsä. Käsillään hän muotoili niemet ja lahdenpoukamat. Kylkeään kääntäen hän loi sileät rannat ja rantahietikot, jaloiltaan hän polki kalastajille lohiapajat ja kalahaudat, mutta nosteli hän karejakin merimiesten pään menoksi.

**Lentelevi, liitelevi,
päähän polven laskeuvi.
Siihen laativi pesänsä,
muni kultaiset munansa:
kuusi kultaista munaa,
rautamunan seitsemännen.**

(I. runo, 207–212)

**Vavahutti polveansa,
järkytti jäseniänsä:
munat vierähti veteen,
meren aaltohon ajaikse;
karskahti munat muruiksi,
katkieli kappaleiksi.**

(I. runo, 223–228)

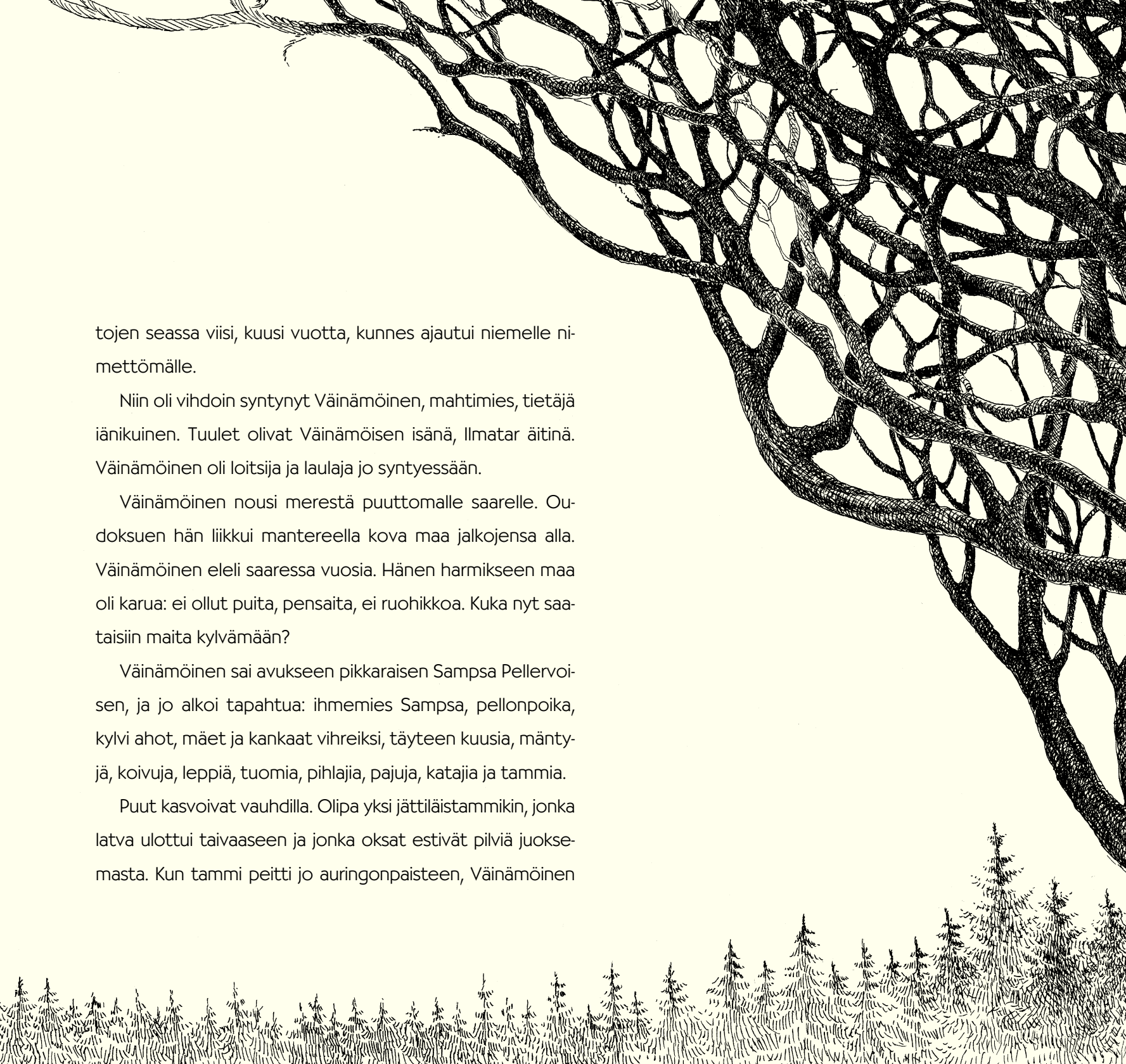

Vieläkään ei Väinämöinen ollut päässyt pois äitinsä kohdusta.

Oli kulunut jo kolmekymmentä vuotta ja Väinämöinen eli yhä pimeässä piilossaan. Niinpä hän alkoi loitsia ahtaassa asunnossaan: »Kuu, päivyt, hyvä Otava! Päästä mies pois oudoilta ovilta! Saata ihmisen lapsi kuuta katsomaan ja tähtiä tähyämään!»

Kun mitään ei tapahtunut, Väinämöinen lopulta tuskausti. Hän liikautti nimettömällä sormellaan linnan porttia, luidakutti vasemmalla varpaallaan luista lukkoa ja kömpi itse polvillaan kynnyksen yli. Siitä hän suistui mereen ja virui aal-

tojen seassa viisi, kuusi vuotta, kunnes ajautui niemelle ni-
mettömälle.

Niin oli vihdoin syntynyt Väinämöinen, mahtimies, tietäjä
iänikuinen. Tuulet olivat Väinämöisen isänä, Ilmatar äitinä.
Väinämöinen oli loitsija ja laulaja jo syntyessään.

Väinämöinen nousi merestä puuttomalle saarelle. Ou-
doksuen hän liikkui mantereella kova maa jalkojensa alla.
Väinämöinen eleli saarella vuosia. Hänen harmikseen maa
oli karua: ei ollut puita, pensaita, ei ruohikkoa. Kuka nyt saa-
taisiin maita kylvämään?

Väinämöinen sai avukseen pikkaraisen Sampsan Pellervoi-
sen, ja jo alkoi tapahtua: ihmemies Sampsan, pellonpoika,
kylvi ahot, mäet ja kankaat vihreiksi, täyteen kuusia, mänty-
jä, koivuja, leppiä, tuomia, pihlajia, pajuja, katajia ja tammia.

Puut kasvoivat vauhdilla. Olipa yksi jättiläistammikin, jonka
latva ulottui taivaaseen ja jonka oksat estivät pilviä juokse-
masta. Kun tammi peitti jo auringonpaisteen, Väinämöinen

